

Nov nevaren sovražnik

Fižol je v naših krajih važen pridelek in marsikje poleg krompirja glavna vsakdanja hrana. In uprav na fižolu se je pojavil zadnja leta zajedavec, ki lahko uniči ves pridelek. Doslej namreč vsaj pri nas še ni bilo splošno znano, da ima tudi fižol škodljivca, ki živi v zrelem zrnju in ga razjeda, kakor to dela znani grahar z grahom. Fižol je bil doslej pri nas zdrav in nihče ni mislil na to, da bi se utegnila tudi njega lotiti nadloga. Sedaj pa prihajajo poročila s Hrvaške, pa tudi že iz obmejnih občin naše banovine, zlasti iz brežiškega sreza, da je škodljivec uničil ponekod ves fižolov pridelek do zadnjega zrna.

Ta zajedavec — imenovali ga bomo fižolar — je majhen hrošček-ričkar, ki je soroden pa tudi precej podoben graharju, samo da je znatno manjši, bolj stisnjena života in po spodnji plati rdeč. Najbolj se pa razlikuje od graharja po načinu življenja in po škodljivosti.

Grahar leže jajčeca spomladi na grahovo cvetje ali prav mlad zarodec. Ličinka (>črv<), ki se izleže iz jajčeca, se zaje v mlado grahovo zrno, s katerim se hrani. Ličinka raste z zrncom vred in se naposled v zrnu tudi zabubi. V zrelem grahu pride tudi v shrambo in na pomlad izleti iz graha hrošček na polje in na vrt, kjer išče cvetoč grah za svojo zalego. Važno je vedeti, da živi v vsakem zrnu vedno samo po en grahar. V jeseni in pozimi se v zrnju nič več ne razmnožuje. Kolikor je v jeseni med grahom črvivih zrn, prav toliko jih je spomladi.

Drugače pa je to s fižolarjem. Ta pa leže jajčeca šele poleti na vrtu ali na polju na fižol, ki že zori, ali ki je že

zrel. V zrelem fižolu ga zanesemo v zimsko shrambo. Tu pa se razmnožuje dalje rod za rod, tako da že jeseni, če je količkaj ugodna, kakršna je n. pr. letošnja, leže jajčeca na fižol v shrambi in ličinke se zajedo še v drugo zdravo zrno. V enem zrnu nahajamo po več ličink ali pozneje hroščev. Našteli so jih že po 20 in še več. Še hitreje se potem razmnožuje na pomlad, tja v poletje. Dognali so, da gre celo do pet rodov in se namnoži na ta način v milijone. Posebno hudo je to, da črviv fižol ni prav za nobeno rabo, ker je naravnost neužit. Pravijo, da smrdi že iz lonca, kjer se kuha. Iz brežiškega okraja pa poročajo, da črvivega fižola niti svinje ne marajo. Samo ob sebi umevno je, da tak fižol tudi ni za seme in ne za prodaj.

Iz povedanega je razvidno, da je fižolar silno nevaren škodljivec, ki ogroža naš najvažnejši poljski pridelek. Zato je neogibno potrebno, da ga vsakdo pozna in se pouči, kako se ga je ubraniti in kako ga zatirati, ako bi se pojavil.

Dokler ga pri nas še ni ali se pojavlja le v neznamni množini, je treba predvsem skrbno paziti, da ga ne zanesemo v prostore, kamor spravljamo čez zimo fižol. Zato moramo zrel fižol, ko ga očistimo (omlatimo, izluščimo), dobro pregledati in če najdemo v njem le sled črvivosti, ga ne smemo kar meni nič tebi nič spraviti v shrambo, ampak moramo v njem zalego pomoriti. To dosežemo, ako denemo fižol v krušno peč, ko vzamemo kruh iz nje in ga pustimo, da se razgreje največ do 60° C. Ta toplota zadostuje, da se zamori za-

lega v fižolu. Seveda je treba paziti, da se fižol ne segreje čez 60° C, ker bi se potem zamorila kalivost in bi tak fižol ne bil za seme. Brez toplomera pa ta reč ne pojde, ker z roko ne moremo dognati, kdaj je 60° C. Slamo in zlasti luščine je treba na kak način storiti neškodljive, ker je mogoče, da tudi ondi ostane kaj zalege.

Shrambo, ki se nam zdi sumljiva, temeljito očistimo, močno zažveplajmo in naposled prebelimo. Zrel, suh fižol, ki ni v njem nobene zalege, shranjujmo v gostih platnenih vrečah, da hrošček ne more do zrnja.

Ali je bila rja pravi vzrok letošnje slabe letne pšenice?

Pod tem naslovom obravnava g. dr. A. Tavčar, profesor na zagrebški kmetijski fakulteti, v »Gospodarskem Listu« vprašanje naše letošnje slabe pšenične letine. Ker so njegova izvajanja zanimiva in jih lahko prenesemo tudi na naše razmere, smatramo za umestno, da o njih poučimo tudi naše kmetovalce.

Konec junija, t. l. je kmetijski strokovnjak iz Madjarske na nekem veleposestvu v Banatu ugotovil, da je pšenico napadla rme. rja — *Puccinia glumarum*. O tej strokovni ugotovitvi je poročalo tudi dnevno časopisje in, ker se je ta bolezen pojavila po vsej državi — največ v dunavski banovini —, je niso nikjer več natančneje preiskovali, ampak jo splošno označili kot rjo. To je bil vzrok, da smatrajo kmetijski krogi in širša javnost še dandanes rjo za pravo povročiteljico slabe pšenične letine.

Na preizkuševališču Zavoda za rastlinogojstvo kmetijske fakultete v Zagrebu dela navedeni g. profesor obsežne poskuse z domačimi in tujimi pšeniciami v svrhu oplemenitve domačih vrst. Že junija meseca je opazil, da so nekatere rastline, posebno banaških vrst, manjše in nepopolno razvite. Z natančnim opazovanjem je ugotovil, da so se biljke vsled razrušene tkanine med spodnjimi kolenci slabo razvile in da je to povzro-

Zatiranje mora biti splošno. Posameznik nikdar ne more doseči popolnega uspeha, ker imamo opraviti z živaljo, ki leta. En sam zanikarn gospodar lahko okuži vse polje in celo vas.

S pazljivostjo, snažnostjo in drugimi nasvetovanimi ukrepi se bomo zajedavca morebiti vendarle brez posebne škode ubranili. Kjer se bo pa vgnezdil in na vse strani razširil, ga pa ne bo tako lahko pregnati.

Na podoben način se varujemo tudi pred graharjem, ki pa niti izdaleka ni tako škodljiv kakor fižolar. H.

čila glivica *Ophiobolus herbotrichus* Sacc. Ker se po uničenju tkanini ne more dovajati zadostna množina hrane iz zemlje v rastlino, je njena celotna prehrana nepopolna in zato se tudi zrnje slabo razvija.

Ker razjeda glivica *Ophiobolus* tkanino na spodnjem delu biljke, zato od nje napadene pšenice kaj rade poležejo, kar se je letos zelo pogosto dogajalo. Pri tem se je tudi ugotovilo, da so na istem zemljišču od te bolezni najbolj trpela vlažna mesta. Pripomniti je tudi, da je ta bolezen močno napadla pšenico v Banatu že l. 1927, o čemer je strokovnjak že tedaj opozoril kmetijske kroge v članku, ki je izšel v »Poljoprivrednem Glasniku«.

Od glivice *Ophiobolus* napadene rastline se slabše razvijajo in so zaradi tega tudi manj odporne proti drugim boleznim. To dejstvo olajša tudi rji razvoj na obolelih rastlinah, zato ni čudo, če nastopi ta tako katastrofalno in se v par dneh razširi po celih pokrajinah. Ker rjo na žitu lahko ugotovimo, zato se je splošno smatralo, da je ona glavni vzrok slabe žetve, četudi je bila le posledica druge bolezni. Bolezen, ki jo povzroča glivica *Ophiobolus*, je znana na Francoskem in v Belgiji pod imenom »maladie du pied«, na Nemškem »Fuß-

krankheit des Getreidesc, kar pomeni v slovenščini »možna bolezen žit«. Najprej so jo ugotovili na Francoskem, potem v Belgiji in šele l. 1894. v Nemčiji, kjer se je posebno na Saškem pojavila v večjem obsegu.

Zunanji znaki škodljivega delovanja te glivice na žitu so sledeči:

Do cvetenja se pšenica normalno razvija, potem pa začno listi rumeneti in končno se vlat posuši. Večkrat se ta sprememba na listih opaza že pri rastlinah, ki še niso šle v klasje. To je seveda odvisno od vremenskih razmer ter od večje ali manjše odpornosti posameznih vrst. Klasje napadenih bilj ima slabo razvito zrnje, če je to sploh prišlo do razvoja. Na rastlini najdemo med spodnjimi kolenci eden ali dva centimetra širok pas z večjimi ali manjšimi madeži, ki kažejo znake trohnobe. Na tem mestu je razvito podgobje (micelij) te glivice, ki razjeda stanično tkano pšenične biljke. Tu se biljka lahko prelomi. Spomladi se na ostankih strnišča tvorijo razmnoževalni deli (peritecije) te glivice, iz katerih se razvijajo trosi v obliki kratkih, malo zavitih nitk.

Kolikor je danes dognano, napadajo trosi te glivice rastline takoj, ko vzkalijo, in sicer močnejše pri zgodaj posejani pšenici nego pri pozno posejani. Vlažna tla kakor tudi premočno gnojenje z dušičnatimi gnojili pospešuje razvoj te glivice.

Pri enako dolgotrajni vegetacijski dobi (dobi rasti) posameznih vrst pšenice se je vrsta »Prolifik«, ki je razšir-

jena posebno po Hrvaškem in v nekaterih predelih Slavonije in Bačke, pokazala proti tej bolezni bolj odporna nego druge golice z enako dolgo vegetacijsko je »šomodska šišulja« trpežnejša kol druge golien z enako dolgo vegetacijsko dobo. Odpornost pšenice proti tej bolezni zavisi torej razen od prvotnih fizioloških svojstev tudi od podedovanih lastnosti raznih vrst.

Praktičnega poljedelca pa zanimajo predvsem sredstva, ki mu dajo možnost boriti se proti tej tako nevarni bolezni. V to svrhu priporočajo strokovnjaki naslednje pripomočke: strnišče potrosimo z žganim apnom in ga nato globoko preorjemo; dobro obdelano, rodovitno, suho zemljo pognojimo s fosfornimi gnojili; po tej bolezni napadene njive zasejemo z okopavinami ali s krmskimi rastlinami; pšenično seme namakamo pred setvijo v 0.1 odstotni raztopini sublimata (ki je hud strup) v vodi.

Za naše poljedelske razmere v Sloveniji bi bilo najbolj priporočljivo gnojenje pšenice s fosfornimi gnojili, posebno s superfosfatom, ki hitro učinkuje. Trosi se lahko po vrhu posejanega žita že zdaj v pozni jeseni ali pa zgodaj spomladi. Fosforna kislina, ki je v superfosfatu, utrdi biljko, napravi močno slamo, da postane bolj odporna proti opisani bolezni in proti poleganju. Načelo v rastlinogojstvu je pač, da se krepko vzgojene rastline lažje ubranijo raznim boleznim kakor šibke, nezadostno hranjene.

Položaj na vinskem trgu

Vinske cene so v zadnjem času pri nas precej poskočile, kar je v zvezi s slabo vinsko letino v drugih državah. Iz poročil moremo sklepati, da je pridelek v večini evropskih držav mnogo manjši nego lani, deloma komaj doseže polovico lanskega. Tako ni Avstrija pridelala niti polovice lanskega pridelka, zato so tudi cene novemu vinu znatno poskočile. Verjetno je, da bodo ta-

mošnji vinotrci letos zopet segli po jugoslovanskem vinu. V naši državi je sicer v splošnem pridelek manjši nego lani, toda kakovost je znatno boljša. Zato tudi naši vinogradniki ne ponujajo svojega pridelka, ker upajo spomladi doseči ugodnejše cene. Izvoz vina je za enkrat še nekoliko otežkočen vsled carinskih in deviznih odredb, toda upati je, da se bodo te razmere do spomladi

nekoliko zboljšale in se bo mogla povoljno razviti izvozna vinska trgovina.

Na Madjarskem so cene vinu porasle in se prodaja liter po 20—22 filira, to je dvakrat toliko kot lani. Vzrok temu porastu cen je slaba vinska letina, ki je letos dosegla komaj 2 milijona hl napram 4 hl lani. Kakovost je pa dobra. Toda za izvoz bo le malo vina prišlo v poštev, ker bodo cene za Avstrijo in Češkoslovaško previsoke. Tudi iz Češkoslovaške in Nemčije poročajo o zelo slabi letini, ki ne bo mogla kriti potrebe teh držav. Romunija ima sicer po dobroti dobro vino, toda mnogo manj od lani. Edina Bolgarija je imela letos boljše trgatve kot lani, toda pridelek je premajhen, da bi mogel vplivati na zunanji vinski trg.

Bolj važna za nas je italijanska in francoska vinska letina, kajti ti dve državi sta nam v zadnjih letih najbolj konkurirali. V Italiji cenijo, da bo letošnji pridelek komaj dosegel lanskega, ki spada med najslabše po vojni. Zato bo predvidoma tudi izvoz italijanskega vina prav majhen. Tudi Francija je imela slabo letino, ker so vinogradi vsled peronosporne vzlic škropljenju zelo trpeli. Tamkaj računajo, da ne bo letošnji pridelek zadostoval niti za domačo potrebo, ampak bo treba vino še uvoziti. V tem primeru bi prihajala za uvoz v Francijo iz naše države v poštev dalmatinska vina, ki so tamkaj že znana. Tudi Španija ima malo vina in ga bo mogla izvažati le v neznatnih količinah. Grčija ima sicer dobro letino, toda njen izvoz gre navadno v drugi smeri.

Na zvišanje cen vina je vplival v naši državi še neki drugi dogodek. Zmaga Roosevelta v Ameriki in njegove stranke, ki je proti prohibiciji, je navdala posebno hrvaške, slavonske in banaške vinogradnike z upom, da bo kmalu tudi Amerika dovolila uvoz evropskega vina, vsled česar se bodo cene dvignile. To mnenje se je širilo tudi po Sloveniji, vsled česar so ponudbe vinogradnikov izostale in je cena vinu poskočila za eno četrtino do ene tretjine. Tako se izpod 4 Din dobi le malo dobrega vina. V Banatu, v Vršču in okolici so že ob trgatvi razprodali mnogo letošnjega pridelka in cenijo, da ga je tamkaj ostalo komaj še 1000 vagonov novega in okrog 15 vagonov starega vina. Najslabše vino je po Din 1.10—1.20 liter, srednje 1.40—1.60 Din, boljše do 2 Din, sortirano do 4 Din liter. Slavoski vinogradniki prodajajo svoj pridelek povprečno po 4 Din liter.

Da se omogoči izvoz vina od hibrid, je kmetijsko ministrstvo s posebno odredbo dovolilo, da se ga sme pojačati s špiritom. Za tako dovoljenje treba zaprositi pristojno bansko upravo, ki izda tako dovoljenje na podlagi pravilnika. Lani se taka dovoljenja niso izdajala, ker so se izplačevale izvozne premije. Vinogradniki zahtevajo na svojih zborovanjih še druge ugodnosti, predvsem glede izvoza našega vina, kakor tudi glede zvišanja domačega konzuma. Zaradi tega položaja in vladnih mer je pričakovati, da bodo naši vinogradniki za letošnji pridelek dosegli vsaj kolikor toliko ugodne cene in se s tem gospodarsko podprli.

R a z n o

Denar

g Ljubljanska borza. Tečaji na ljubljanski borzi pri deviznem prometu so tisti, ki jih upošteva Narodna banka pri notranjem obračunu z inozemstvom. Denarsko pa ne odgovarjajo stanju ob nakupu inozemskega denarja ali pri neposrednem poravnavanju računov z ino-

zemstvom, v kolikor je to sploh mogoče. Tu navajamo tečaje, kakor jih bereži ljubljanska devizna borza za tuje devize: 1 angleški funt 182.22 Din, 1 ameriški dolar 57.55 Din, 1 holandski guldinar 23.20 Din, 1 nemška marka 13.73 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 belgijski belga 8. Din, 1 avstrijski šiling

8.60 Din, 1 italijanska lira 2.93 Din, 1 francoski frank 2.26 Din, 1 češka kruna 1.71 Din, 1 grška dramma 0.40 Din.

g Položaj našega denarstva. Najboljše merilo za stanje splošne krize je denarno gibanje v raznih denarnih zavodih in predvsem gibanje vlog. V tem pogledu zadostujejo samo naslednji statistični podatki o vlogah, ki jih izdaja Narodna banka: 1. junija 1931 je bilo vlog 14.241 milijonov, 1. septembra 1932 samo že 10.743 milijonov Din. V petnajstih mesecih so se torej vloge zmanjšale kar za 3.498 milijonov, ali okroglo za tri milijarde in pol. V treh lanskih poletnih mesecih: junij, julij in avgust so padle vloge le za 243 milij. Din, letos pa: marec, april in maj za polnih 859 milijon. Din, torej za več nego tri in polkrat tako. Ni čuda, če je nad 20 bank zaprosilo za zaščito po § 5. zakona o zaščiti kmeta, da jim ni treba izplačevati še nadaljnjih vlog. In samo te banke so imele koncem leta 1930 nad 4.400 milij. Din vlog. S tem je pa tudi ugotovljeno, da je danes vezanih približno eno tretjino vseh vlog v državi, s katerimi ne more vložnik razpolagati. Je torej popolnoma razumljivo, če pravi Narodna banka, da v mesecih julij, avgust in september ni zabeležiti na denarnem trgu nobenega izboljšanja. Denarna kriza torej še traja.

g Inozemski kapital se seli iz Švice. V zadnjem času so se začeli v Zenevi v Švici nemiri, ki so dovedli do hudih spopadov med komunisti in policijo. Ti pojavi so povzročili bojazen med inozemskimi vložniki, ki so začeli dvigati svoje kapitale in ga večinoma nalagati na Nizozemskem. Posledica je, da se je nizozemski goldinar dvignil, švicarski frank pa nekoliko padel. Ta pojav je začel skrbeti švicarsko vlado, ki pripravlja strogo naredbo o deviznih omejitvah. Ta ima namen onemogočiti nepošteno špekulacije s švicarsko valuto za primer, da bi začeli vložniki dvigati svoje glavnice. V Švici so si oblasti popolnoma na jasnem, da bo, čim se svetovni gospodarski položaj izboljša, ta država izpostavljena velikanskim denarnim

spremembam. Vlagatelji odo dvigali svoje vloge in jih odnašali domov. Na to nevarnost se je švicarska Narodna banka že pripravila s tem, da je zbrala 1200 milijonov frankov rezervnega fonda, iz katerega bo zalagala denarne zavode.

Živina

g Ljubljanski živilski trg. Zelenjave je na ljubljanskem trgu malo; nekaj več je le motovilca in solate. Sadja je pa precej in se prodajajo jabolka po 2—4 Din kg. Manj je hrušk; tepke stanejo po 2 Din, žlahtne hruške po 5 Din kg. Kostanj je po 2 Din liter, orehi po 5 Din liter. — Krompir v vrečah je po 75 par do 1 Din kg, zelje po Din 1.25 kg. — Jajca po Din 1.75 komad. par piščancev po 28—35 Din.

Živinski sejem v Mariboru. 22. nov. Na živinski sejm je bilo prignanih 396 živali in sicer: 5 konj, 8 bikov, 79 volov, 299 krav in 5 telet. Prodanih je bilo 210 živali. Cene so bile naslednje: voli debeli 3.25—4 Din za kg žive teže, poldebeli 2.50—3.25 Din, vprežni voli 2—2.25 Din, biki za klanje 2.50—3 Din, klavne krave debele 2—3 Din, plemenske krave 1.50—1.75 Din, klobasarice 1—1.25 Din, molzne in breje krave 1.75—2.25 Din, mlada živina 2.50—4 Din, teleta 5—6 Din.

g Prašičji sejem v Mariboru. Dne 25. novembra je bilo na svinjski sejem v Mariboru pripeljanih 178 prašičev, ki so dosegli naslednje cene: mladi prašiči 5—6 tednov stari po 85—100 Din, 7—9 tednov 130—150 Din; 3—4 mesece 250 do 300 Din, 5—7 mesecev 350—450 Din, 8—10 mesecev 480—500 Din, 1 leto 650 do 800 Din.

Cene

g Lesno tržišče. Lesna trgovina v Sloveniji se je z izvozom v Italijo ravno nekoliko opomogla, ko je prišlo presenečenje z italijansko zaporo in z uvedbo kliringa. Naši veleizvozniki so nato razveljavili italijanska naročila v strahu, da ne dobijo svojega blaga plačanega. Mali izvozniki so pa naročila izvršili in sedaj baje že dobivajo nakazila potom

kliringa. Ta način izplačil gre sedaj v redu, noben ne ve pa, kako dolgo bo to trajalo. Izvažajo se torej še vedno, četudi po malo, in še to samo v Italijo. V druge države ne moremo. Francija je n. pr. kontingentirala tudi uvoz lesa in vrhu tega zvišala uvozne carine za les za 60 odstotkov. Vrhu tega se govori, da se bodo z uvozom lesa okoristili Rusi, ki sklepajo trgovinsko pogodbo s Francijo. Odpadel je tudi naš uvoz na Grško, v Spanijo in celo na Madjarska, ki je dosedaj uvažala naša drva.

g Ljubljanska blagovna borza. Položaj na žitnem trgu je nespremenjen in tudi na ljubljanski borzi je malo prometa. Kupuje se le za sproti. Cena pšenici se dviga, kar je razumljivo z ozirom na pičli letošnji pridelek. Cene, ki notirajo na tej borzi, so večinoma le ponudbe in veljajo za 100 kg žita v vrečah pri vagonem odjemu, postavljeno na vsako slovensko postajo, plačljivo v 30 dneh po dobavi. Pšenica baška 76 kg težka po 197.50—200 Din, 77—78 kg težka 200—202.50 Din, sremska 79—80 kg, 205—210 Din; moka baška 50c po 330—335 Din, banatska 340—345 Din; koruza baška umetno sušena po 117.50—120 Din, za november 122.50—150 Din, za december 125—127.50 Din.

g Tržišče za jajci. Na inozemskih tržiščih so cene precej trdne, ker so vsled prenehanja proizvodnje jajc dovozi iz ostali. Posebno visoko so se dvignile na Nemškem, kjer so pičle zaloge vložene blaga že pošle. Najvišje cene plačuje Nemčija za sveže blago: po 120 mark (blizu 2000 Din) za zaboj jajc (1440 komadov) franko meja. — Na Dunaju so cene trdne nespremenjene, ker prihaja le malo blaga iz inozemstva. Avstrijska sveža jajca plačujejo v veletrgovini 100 komadov po 19—22 šilingov, jugoslovanska po 18.50—19, madžarska 17.50—18.50, poljska 16.50 do 17.50 šilingov. — V Sloveniji je pro izvodnja jajc neznatna, zato tudi cene rastejo. Tako jih prodajajo na drobno na ljubljanskem in mariborskem trgu komad po 1.75—2 Din. Tudi piščanci so se podražili in stanejo 28—35 Din par.

Razno

g Posledice uvoznih prepovedi. Da zboljšajo svojo trgovinsko bilanco, so v zadnjih dveh letih razne države izdale prepovedi inozemskega blaga, ali vsaj kontingentirale tak uvoz. Pri tem pa niso pomislile, da bodo tudi druge države storile enake protiukrepe. Sedaj s eje pokazalo, da se je povsod izvoz mnogo bolj zmanjšal nego uvoz. Tako se je n. pr. na Francoskem uvoz zmanjšal za 32 odstotkov, izvoz pa za 37 odst.; v Avstriji uvoz za 35 odst., izvoz za 43 odst.; na Češkoslovaškem uvoz za 36 odst., izvoz za 44 odst.; le v Jugoslaviji je uvoz za 45 odst. manjši, izvoz pa za 44 odstotkov. Iz tega je razvidno, da trpijo industrijske države, ki so uvedle to kontingentiranje, več nego agrarne države. Tako kritizira francoski list trgovinsko politiko svoje vlade, ki hoče na vsak način izenačiti izvoz in uvoz. Trgovinska bilanca, pravi list, ne more se izenačiti proti eni državi, pa niti proti vsem državam. Če je kak narod došel do takega blagostanja, da živi od lastnega kapitala, tedaj ne sme za vsako ceno hoteti, da ostane glavni dobavitelj blaga, ampak mora izkoristiti svoja razpoložljiva sredstva z nakupom tujega blaga. Ni bolj nesmiselne politike kot je ona, ki preprečuje dolžniku, da se reši obveznosti z dobavo blaga. Koncem koncev se lahko zgodi, da bo upnik pri tem sam trpel.

g Hmeljska kupčija. Redkokdaj se je v hmeljski kupčiji dogodilo, da bi že v novembru bila skoro vsa letina razprodana. Po poročilih mednarodnega urada za hmeljsko kupčijo je v vsej srednji Evropi ostalo od letošnjega pridelka še samo 9150 starih centov (4575 q) neprodanega hmelja. Ni čudo, če gredo cene za ostalo zalogo povsod kvišku.

g Nakup deteljnega semena — vezan na pooblastilo. Kmetijsko ministrstvo je k pravilniku o prometu s semenom izdalo naredbo, po kateri morajo prekupei dobiti dovoljenje za nakup semena detelje in lucerne od postaje za čiščenje semena ali od osebe, ki ima čistilni stroj (Trifalin-stroj). S tem hoče mini-

strstvo doseči v notranjem prometu popolnoma čisto seme detelje in lucerne ter preprečiti razširjevanje predenice. Ta naredba pa ne velja za tiste izvoznike, ki hočejo izvoziti naturalno (ne-očiščeno) blago v smislu odredb države, v katero ga nameravajo izvoziti.

g Tržne razmere v Nemčiji. Kupčija s pridelki v Nemčiji postaja vedno bolj mrtva. Posebno jedilni krompir, ki se je lanske jeseni gladko oddal, je letos zaostal. Predvsem se cene nasproti lanskemu mnogo nižje, pa tudi odjem je mnogo manjši nego lani. V trgovini na debelo se plačuje v mestih rumeni »Industrie«, ki je najbolj priljubljena in razširjena krompirjeva vrsta, po 5 mk. za 100 kg, kar velja za navaden krompir srednje dobre kakovosti. Vzlic temu ne dobe odjemalcev. — Konzum splošno pada. Tako kažejo nemška mesta znižanje uporabe svežega mleka za 30 odstotkov, mesa pa nad eno tretjino nasproti lanski množini. Če pomislimo, da je bila v Nemčiji že lani zelo huda kriza, tedaj si iz teh podatkov lahko predočimo, kako se je letos poostrila. Sedaj začnejo tudi Nemci uvidevati, kam so prišli s svojim pretiranim povečanjem kmetijske proizvodnje.

g Proizvodnja sladkorja v Jugoslaviji. Letos se ceni proizvodnja sladkorja v naši državi na 73.778 ton nasproti 86 tisoč 303 tonam lanskega leta, torej za blizu 16 odstotkov manj. Tudi iz drugih držav poročajo o zmanjšanju produkcije in sicer tud za skupno okrog 16 odst. Vzlic temu bo iz naše države treba izvoziti precejšen presežek, ker imamo še stare zaloge in se je skrčil tudi notranji konsum.

g Letina riža v Južni Srbiji. V var-darski banovini gojijo riž, k. da precejšen pridelek. Letos je bilo zasejanih ž njim 2126 hektarov njiv, čijih pridelek se ceni na približno 30.000 met. stotov, ali 14 stotov na ha. Delali so tudi posku-se z šestimi vrstami ameriškega riža, ki se pa letos niso obnesli. Namera je, da se ta kultura v tisti pokrajini čimbolj razširi, ker obeta dandanes ugoden do-nos.

Pravni nasveti

Prošnja za sprejem k vojakom. M. P. Prošnja za sprejem k vojakom lahko vložite na komando vojnega okrožja. Vendar smo mnenja, da vas ne bodo samega vpoklicali prej, kakor vse rekrute za dotično vrsto orožja, ker vas ne bodo samega vežbali.

Neizplačana pokojnina. F. G. Zakaj upokojencu niso 1. oktobra izplačali pokojnine, vprašajte pri bratovski skladnici. Ali je izplačevanje ustavljeno in iz kakšnih razlogov, boste tudi tam zvedeli. Ako še ne veste, vam povemo, da tudi drugi upokojenci ne dobivajo vedno redno prvega v mesecu pokojnina.

Zamenjava sveta. P. V. G. S osebjem nameravate zamenjati del gozda radi, zaokrožitve sveta. Bojite se pa stroškov, ki bodo, kakor ste slišali, večji kakor je svet vreden. Vprašate, kako bi to napravili s čim manjšimi stroški. — No, tako velikanski stroški pač ne bodo. Če pa bi radi v naprej vedeli, kakšni bodo, je najbolje, da se v naprej dogovorite z notarjem ali odvetnikom, za kakšno nagrado vam bo zamenjavo izvršil.

Če priča ne govori resnice. A. B. Č. Imeli ste tožbo radi žaljenja časti. Glavna priča je pri sodišču trdila, da ne ve ničesar, dasi je poprej vam pripri več oseb govorila, da je slišala žalitev. Vprašate, če se more priča prisiliti, da pove, kar je slišala odnošno, če se lahko prisili, da vam povrne stroške pravde, ki ste jo izgubili. Ako dokažete, da ste le zato vložili tožbo, ker vam je priča pripovedovala o žalitvi, ki je pa pred sodiščem ni potrdila, odnošno utajila, je ona kriva stroškov in jo s civilno tožbo lahko tožite na povrnitev stroškov pravde, v katero vas je ona zapeljala. Ako pa imate dokaze, da je priča pri sodišču lagala, jo pa lahko ovadite tudi radi krivega pričanja. Vendar vam svetujemo, da sami ne pišete ovadb, ampak, če kaj takega nameravate, dajte napraviti po odvetniku ali pa pri sodišču na zapisnik. — Kako bi postopali proti drugi priči, ki je pri sodišču mnogo več govorila, kakor je resnica, a sedaj odločno taj, da bi bila kaj takega pri sodišču govorila? — Velja isto, kakor prej navedeno. Ker vas je pa zastopal advokat, se na vsak način z njim posvetujte, predno kaj ukrenete, ker on pozna spise in bo najlažje presodil, ali kaže nastopiti proti pričam s kazensko ovadbo. Pri obdolževanju krivega pričevanja morate biti namreč zelo previdni, da si ne nakoplje-te sami kakšne tožbe radi žaljenja časti. — Pričo »prisiliti«, da pri sodišču nekaj pove, ni lahko, ako ni poštena in se ne boji posledic krivega pričevanja.

Vojnica. A. M. Ker je bila vaša prošnja glede vojnice od komande vojnega okrožja odbita, se pritožite dalje na komando divizijske oblasti in v pritožbi navedite, da ste bili ob rednem rekrutovanju spoznan spo-

sobnim, vendar oproščen kot državni nastavljenec ter predložite dokaze za to. Na kakšno stališče se bo postavila višja instanca, ne vemo. Morda uspete. Ako ste pa rok za pritožbo zamudili, bi morda kazalo novič priti, ako v prvi prošnji niste navedli, da ste bili že prej sposobni, a oproščeni.

Spor radi uporabe pota. O. F. K. Posestnik ima preko vašega posestva pravico poti, ki si jo je pridobil pred leti s tožbo. Vendar sme to pot uporabljati samo spomladi. Za poznejše vožnje pa se je moral vsako leto pogoditi in jih je smel izvrševati le z vašim dovoljenjem in to le proti primerni odškodnini. Sedaj pa ste mu te vožnje hoteli zabraniti, a on ne odneha in vozi dalje. Dotična razsodba ni zadosti jasna, pač pa imate priče, ki vedo, kako se je po zgoraj navedeni pravdi izvrševala vožnja. Kako zabraniti razširjevanje služnostne pravice? — Če imate zanesljive dokaze (priče) o vaših gornjih navedbah, se vam, po našem mnenju, ni bati tožbe, ki jo boste morali vložiti, ako hočete preprečiti razširjevanje pravice pota. Druge poti pa ni, ako mirna sprava ni mogoča.

Poizvedovanja v Ameriki. F. O. R. Želite zvedeti za sedanji naslov bivališča svojega očeta, ki je že od 1910. leta dalje v Ameriki, pa se je družini odjulil, da si niti ne dopisujete in ste pred štirimi leti po neki sorodnici dobili zadnjo vest o njem. — Brez stroškov bo težko šlo. Svetujemo, da morda po posredovanju družbe sv. Rafaela v Ljubljani oglašate v ameriških slovenskih časopisih poizvedovanja za njim. Če vam pa to ne bi uspelo, potem vam ne preostane drugega, kakor da s pomočjo kakšne tukajšnje poizvedovalne pisarne vršite po silnem zavodu poizvedovanja v Ameriki.

Pot po tuji parceli. F. T. M. Ob svoji hiši ste kupili parcelo ter ste prodajalcu dovolili po njej pot za hojo in vožnjo na njegovo njivo. Prodajalec je pa sedaj pot na vaši parceli prestavil za štiri metre in sedaj zahteva, da napravite snežne držaje na strehi svojega poslopja. Vseh osem let, odkar vam je prodal navedeno parcelo, ni nikdar pozimi vozil na njivo. Vprašate, če vas bo mogel prisiliti, da njegovi zahtevi ugodite. — Predvsem ni bil upravičen brez vašega dovoljenja prestaviti pota. Če tako malo uporablja pot, da skozi osem let ni nikdar pozimi vozil po njej, vas po našem mnenju ne bo mogel prisiliti, da napravite snežne držaje na gospodarskem poslopiju, zlasti še, če je v njegovi zahtevi več ali manj nagajivosti.

Razširjevanje služnosti ni dovoljeno. M. M. S. Sosed ima pravico pod vašim kozolecem voziti pridelke v svoj kozolec. Zadnje čase pa je precej zemljišča nakupil in seveda veliko več vozi v kozolec ter vam s tem povzroča znatno škodo. Ali je upravičen razširjevati pravico voženj? — Nikakor ne. Le toliko sme uporabljati pot po vašem svetu.

kakor jo je v zadnjih 30 letih. Vsako razširjevanje pravice pota sosedu lahko vsak čas zabranite, če ne drugače, s tožbo. Postava namreč izrecno pravi, da se služnosti ne smejo razširjati, namreč se morajo utesnjevati, kolikor to dopušta njihova narava in namen ustanovitve.

Odpust dolga. A. P. Podedovali ste nekaj gotovine in terjatve napram dolžnikom, ki so bili dolžni zapustniku. En dolžnik se pa upira plačati svoj dolg ter trdi, da mu je zapustnik dolg odpustil in navaja tudi pričo, ki je baje zapustnika sama slišala. Zapustnik je v oporoki navedel tudi to terjatve in je pred smrtjo izjavil, da se ne spominja, da bi bil dolžniku kedaj dolg odpustil. Vprašate, če bi mogli dolžnika prisiliti, da vam plača in če bo priča, ki še ni polnoletna, veljavna. — Ako mislite, da dolg ni odpuščen, a ga dolžnik ne plača, imate le sodno pot, da pokušite dolžnika prisiliti k plačilu. Če bo dolžnik dokazal n. pr. s pričo, da mu je bil dolg odpuščen, ne boste ničesar dosegli. Sodišče bo pričo dopustilo tudi, če ni polnoletna. Če ji bo pa verjelo, pa ne more nihče v naprej vedeti, ker je to stvar prostega preudarka sodišča.

Prilosestovani kos parcele. F. P. S. Sosed uživa kos vaše parcele, kakor on zatrjuje, že nad 30 let. Rediti bi vedeli, če bi mogli sosedu prisiliti, da se ta del od vaše parcele odmeri in odpiše in na čigave stroške se bo to zgodilo. To se čisto lahko zgodi. Pameten sosed se temu sploh ne bo upiral. Sami seveda tega ne boste znali urediti; zato bo najbolje, da se s sosedom oglasita pri advokatu ali notarju, ki vam bo to z malimi stroški uredil. Pravično je, da stroške plača sosed, ki uživa dotični kos sveta. Ob uradnem dnevu pa bi se predlog na odpis in prepis dal lahko tudi pri sodišču na zapisnik. Prej pa morate dati po geometru tisti kos sveta odmeriti.

Mož je zastopnik žene. J. V. Z. Prodali ste nekaj lesa iz svoje in nekaj iz ženine parcele. Les vam je kupec takoj plačal. Sedaj pa žena pravi, da za svoj les ne potrdi kupčije, ker je prepečen prodan. Vprašate, če more žena kupčijo razdreti. — Po postavi ima mož zastopati ženo in se smatra, da je žena možu, kot svojemu zakonitemu zastopniku, poverila upravo svoje imovine. Zato je kupčija tudi za ženin les veljavna in je žena ne bo mogla razdreti.

Dovažanje odpadkov na travnik. V. S. D. Na travnik, ki leži v bližini hiš, dovažata lastnik gnojnico in živalske odpadke, kar povzroča prebivalcem blizu stoječih hiš neznošen smrad. Vprašate, če ste dolžni prenašati ta smrad. — Lastniku pač ne boste mogli preprečiti gnojenja travnika. Če bi se pa to vršilo na tak način, da bi ogrožalo zdravje in higijeno okolice, se pa obrnite na županstvo, da ugotovi, v koliko so pritožbe upravičene in da primerno ukrene.